

Giesmė antroji.

Tąsa.

Ant szalije stovinczio nieks neveizd' Cezaro.

*

*

Kiek daug žmonių, koksai czia didis surinkimas!

Ar tiek svieto regėjo kuomet sutvėrimas?

Laszus vandens, kurie kad szią žemę apliejo,

Medžių lapus, kada nors ką judėj' nog vėjo,

Dangaus žvaigždes ir smiltis — kad vis sudėsi,

Tokio skaitliaus, kaip szitos minios, ne'pturėsi:

Sztai kareiviai, nog kurių kovimosi tvirto,

Vienoms kilus, antrosios karalystės virto.

Kurių krasztą, vakarop kad prieszas užėjo,

Kitas krasztas jau dienos rytmetį regėjo;

Sztai tie, kuriuos Kryžiokai kit kart suvadino,

Ant Lietuvių kad jungą užmesti ketino,

Ir tie, kurie Totorių kanus susitiko,

Nog kurių daugel kraujo pralieto paliko.

Kur galingiausia tuomkart Rymo ciecorystė,

Nog Kartaginių buvo paveikus vyrystę,

O kad anie antriejie but laimėję karę,

Tai atmainą kitokią but svietai padarę....

Susieina galingi skaitliaus nematyto,

Kur ties Varniais, Paryžium, Ryga, Viednium krito.

Didžiavyriai gadynės senos ir naujosios,

Gyventojai už jurių gentės tolymosios

Atsistoj, bet terp kitų buriai anų žusta,

Kaip vandens laszai, kada in jures inplusta.

*

*

Kelkit, kelkit! vėl balsas žmones budyt bando,

Nog to balso sutvėrimis smarkiai nusigando.

Vėl krut' visa pasaulė, žemė sudrebėjo,
Garsas perkunų trenksmais pekloj sugrumėjo.

*

*

*

O tu, kurs augsztai gimęs laimės žvaigždę gaunį,
Kursai savę iszkeldams garsiai karaliauni,
Kurs placzią valdžią vesdams vargų nesulaukei
Ir karunas nog galvos karaliams nutraukei;
Tu, tada, kurs nėjokio vargo nematydam,
Piln's drąsybės, niekinai silpnuosius sakydam:
„Tegul Dievas, jei sav nor, valdo dangų gražų,
O ant žemės asz ponas ant didžio ir mažo” . . .
Drebėk, — jau savo tusczią didystę pažysti,
Velytumei gal dabar gyvs in žemę lysti.
Bet jau ir tu, o dvase, pradedi bijoti,
Ką pradėsi sakyti, ką imsi giedoti?

*

*

*

Vėjas ant dangaus rausvus jau debesius mēto,
Rods kraujų sriovės užleis ant viso szio svieto.
Paskiaus po to, kad trumpa praeina valanda,
Kad uždangoj' prasklėstoj' ugnis atsiranda,
Viduj duodas regėti Dievas — atpirktojas,
(Tad vienu szirdij baimė, kitų meilė stojas)
Ten, kur isz puikaus sosto, augsztybėj padėto,
Rėdo, pagal amžiną instatymą, svietu,
Isz ten valdo visą, ką sutvėrimis užmato,
Vienus daigtus isznaiko, antrus naujai stato.
Isz augsztybės, kurią mums sunku sužinoti,
Leidžia žmones ant szitos žemės pabuvoti,
Kurie vientik negalėn, kaip skruzdės keliauna,
Ir rodosi, jog vietas kitur negauna.

*

*

*

Sztai nuženg' Sunas žmogaus, kurs pirm amžiaus seno,
Szventus mokslus paduodam's mus tarpe gyveno.
O, szviesybė isz dangaus iszkrito skaistinga,
Negal akys iszturēt kaltinio baimingo.
Nesz' aniuolai ant sosto Sudžią pasodintą,
Ant galvos tur karuną isz žvaigždžių nupintą;
Veidas piln's garbės, kaip tad', kad svietą sutvėrė,

Dangu, žemę ir saulę isz tamsos isznērē.
O baugus, kaip kad velnius, už anų piktumą,
Isz dangaus in pragaro inmetē gilumą.
Stebublingą tur juostą isz žvaigždžių supintą,
Tamses brunes, o skrustus, kaip diena kad szvinta.
Kad ant žmogaus Sudžia met' akį maloningą,
Jauczia, jog užmokestį apturēs laimingą.
Bet kad veidą o rustų pamatyti duoda,
Kuriam kaipo liepsnota ugnis iszsirodo;
O kokia perim' szirdį iszgastis baiminga
Nežinanczio, kas del jo žadēta vargingo.
Po kaire ranka kningos padētos gyvybės,
O po desz'ne kybo kard's dieviszkos teisybės.

*

*

Tokioj' galybėj atein' terp ^{*}skaudžių perkunų,
Duod' gyvumą ar smertį dēl prikeltų kunų.
Ein, aniuolų pirm' Ano didis surinkimas,
Kurių giesmių girdēdi saldus sutarimas.
Žengia isz ten, kur dangus žvaigždėmis apklotas,
Ant žemės didēms minioms aniuolų apstotas.
Tenais visi debesys kruvon susivaro,
Ir du stulpu, ugnėtai raudonu, padaro;
Viens ant žemės, ant jurių antras pasidējo,
Vilnys taszkos in anuos pakeltos nog vėjo.
Ant tų tai stulpų sostas Dievo pastatytas,
Isz kurio bus amžinas sudas atskaitytas,
Pasirodo uždangas stebuklingai žēdras;
Kurį dabin' ir gražin' dangus skaiscziai gēdras.
Smertį prie sosto surisz in geležies tinklą,
Kuris met' jau nog savęs sutrupintą ginklą.
Dievas Sudžia žmonēms tada visoje galybėj'
Ir visoje dieviszkoj, rodosi didybėj'
Prisiartin' ant aukso sosto atsisēdęs,
Szviesiais rubais, žvaigždėmis segtais, pasirēdęs.
Visur yra ant žemės nog visų regėtas,
Prie Jo kojų deg saulės obuolas ugnėtas.

*

*

Sztai vierą skaisczią balta ^{*}karuna užkloja,
Ją arkaniuol's nog augszto koto nuvynioja

Ir po žėdru dangumi nog vėjo nesziotą,
Tai uždengia kartkarcziais, tai rodo atklotą.

* * *

O, garbe Sutvertojo, kaip didi szviesa tavo
Szirdį pražangių žmonių baimingai užgavo!
Dvase! valdyk dar savo smarkų nugandimą,
Kam nori gaivint kaltą susirupinimą?
Nors negal but instatymis Dievo atmainytas,
Tu norėtum tart, jog tai sapne daigt's matytas,
Norėtum, kad ant tavęs butu kitas sudas,
Arba blogo likimo atmainytas budas:
Idant duszia su kunu amžinai pražutu,
Arba kad valdžios Dievo ant svieto nebutu.

* * *

Sakyk daugiaus, nes norim tą labai žinoti,
Kaip priesz veidą Vieszpaties be iszgasties stoti?
Kalbėk, kaip iszturėti tą dieną galėsime,
Kurią jau paskutinę terp amžių regėsime,
Kad netik vargo, baimės nereiktu turėti,
Bet kad džiaugsmą amžiną galėtum' laimėti?
— O, ne kitaip iszlikim tą dieną rustingą,
Tiktai per sutrynimą dvasios aszaringą.
Niekaip ne kitaip brangią duszią iszganysim,
Tiktai, kad už kaltybes gailestį darysim.
Toliaus bus.

Žeņtas del parodos.

Komedija I akte.

Lenkiszkaĩ raszė J. Blizinskis, lietuviszkaĩ vertė Selimas.

(t a s a).

Scena devinta.

Tie patys ir KIKSAVYCZIA.

KIKSAVYCZIA (iszeina isz savo
kambario muduodamas linksmą nu-
sistebėjimą).

A!.... hm, hm.... (nežino ką sa-
kyti).

SRUOLIS (in Žmudzki, bakszteldamas jį).

Matai ponas, tai yra tėtis.

ŽMUDZKIS (in szalį).

A! dailus tėtis, ant parodos (in
Kiksavyczią). Ar su szeiminyku na-
mų turiu malonę kalbėti?

KIKSAVYČZIA (kloniodamasis).

Nužemintas tamistos tarnas.

ŽMUDZKIS.

Perpraszau labai, kad norint nepažįstamas, pavelyjau sav pravažiuočdamas daryti tamistai klapatus.

KIKSAVYČZIA (kaip augszcziau).

O! pone....

ŽMUDZKIS.

Mažas prietikis.... kaip tai kelionėje ... iszkrito isz vežimo maža grindelė, ir jieszkok jos.... o tuo tarpu....

KIKSAVYČZIA.

Buk gi tamista malonus į salioną, nes čzia tiktai paprastas kambarys, esu labai laimingas.... (duoda abi rankas -- į szalį). Na, veidas tai poniszkas per visą pilvą — (balsiai) praszau (į szalį, dairydamasis). Nė paczios, nė Elviros.

ŽMUDZKIS (į szalį).

Iszrado į kukorių, tiktai jam žiurską pririszti.

(Kiksavyčzia kloniojasi Motiejui, kurį dabar patēmijo, ir nori jau paduoti ranką).

SRUOLIS (Kiksavyčziai į ausį, traukdamas jį už žipono).

Ką tamista nori nog jo? jis musų lekajus.

KIKSAVYČZIA (nusistebėjęs).

Lekajus! o ką jis čzia veikia?

SRUOLIS.

Tai teip, dėl parodos.

KIKSAVYČZIA (žiurėdamas į Motiejų.)

Truputį pažystamas, tik nežinau kas.

ŽMUDZKIS.

O gal čzia yra ponios.

KIKSAVYČZIA.

Yra, yra, o kaipgi!

ŽMUDZKIS.

O asz teip pakeleivingai.

KIKSAVYČZIA.

Tai niekis, praszau toliaus — (iszėina į kairę) drauge su Sruoliu, Kiksavyčzia atsiziuri dar ant Motiejaus).

Scena deszimta.

MOTIEJUS (vienas).

Kaip tas senis panaszus in Kiksą, ką laikė karczemą „po Gaideliu“. Kad ne usai, tai prisiekečziau, kad jis. Nė turi visai minos ant dvarponio.... prastas cibulnikas, (po valandai su ironija) ir toks tai turi dvarą, yra sau ponas, tuotarpu kad asz, su mano mina ir apsiėjimais, curiu buti prastu lekaju. O likime! likime — (po valandai, sėsdamas ant kanapos). Baisus daigtai, kas nesidaro del tų kvailų pinigų.

Scena Vienuolikta.

MOTIEJUS, KIKSAVYČZIENE.

KIKSAVYČZIENE (įeina isz deszinės pūsės, apsitaisiusi per daug, segdama bransoletą ant rankos).

Na, jau esu gatava priimti žentą — nepasakys, rodos, kad su bet kuo susieina.... kaip ką mato, teip tą raszo -- bet kur jie nuėjo? (eina prie durių in kairę).

MOTIEJUS.

A-a! tai turbut mamytė (keliasi).

KIKSAVYČZIENE (pamācziusi jį).

Kas gi tai toks.... ar gi jis! bet delko gi čzia pasiliko vienas? (kloniojasi).

MOTIEJUS [kloniódamasis, pažinsta ją -- in szali].

Kiksienė.... a! tai jie, tokiu budu....

KIKSAVYČIENE [pažindama jį -- in szali].

O tai kas!... Motiejus, oberkelneris Bonkaiczių.... ką jis čia veikia?

MOTIEJUS (balsiai — sukinėdamasi).

Pažinai manę tamista?

KIKSAVYČIENE (in szali — nežinodama ką daryt, vaikszečioja).

Ar asz žiniau pati, ką daryti?... (balsiai). Ale praszau, duok man pakajų.... nesuprantu ko tamista nori nuo manęs.... (in szali). Irgi iszsi-rengė in laiką su atsilankymu, kad ans atvažiavo.

MOTIEJUS.

Taigi manę tamista pažinai? (bucziuoja jai ranką)

KIKSAVYČIENE.

Na, pažinau, pažinau.... bet, matai tamista, akurat turime sveczių.

MOTIEJUS.

Žinau apie tai, nes asz esu, matai tamista.... irgi podraug.

KIKSAVYČIENE.

Tamista?... negali buti, tai tamista jau nebeėsi oberkelneriu?

MOTIEJUS.

E! jau nuo seniai!

KIKSAVYČIENE (maloniau).

Teip? o kagi dabar tamista veiki?

MOTIEJUS.

Asz? nieko... teip, praktikavoju.... ir dabar atvažiavau čia su vienu.... isz mano gerų pažįstamų.... kuriam labai.... labai....

KIKSAVYČIENE.

Negali buti! tai tamista atvažiavai su tuo kavalierium pas mūsų dukterį? kurgi jis yra?

MOTIEJUS.

Iszėjo į salioną su ponu Kiksu.

KIKSAVYČIENE.

Duok tamista pakajų su tuo Kiksu.... mano vyras vadinasi Kiksavyczia, atsinyk tamista.

MOTIEJUS.

Ar svaras figų, ar figų svaras, tai vistiek.... Kiksas.... Kiksavyczia.

KIKSAVYČIENE.

O, labai perpraszau, didelis skirtumas.... seniau, tai dar galima buvo, bet dabar visiszkai kas kitas (po valandai). Na praszau, tai tamista jį atvežei.

MOTIEJUS.

Teip, asz pats mano locnoje ypatoje.

KIKSAVYČIENE.

Kam gi buvo reikalingas žydas?

MOTIEJUS.

Žydas? kaip tai žydas, nereikia tamistai sakyti.... visur prikibs.

KIKSAVYČIENE.

Pripažinsiu tamistai, kad velycziau kad tas viskas pasidarytų per tamistą, kaip per jį.

MOTIEJUS.

Tamista nepykk, bet prisiekecziau, kad tamistos prižadėjote jam nemažai už prirodyjimą.

KIKSAVYČIENE.

Penkis szimtus rublių! tiktai tamista nesakyk niekam.

MOTIEJUS.

Koks tai vagis tas žydas! asz tą pa-

tį bučiau padaręs tamistoms už pusę tiek.

KIKSAVYČIENE.

Kaip gaila! bet gal duotusi tas kaip norint pataisyti.

MOTIEJUS.

Delko ne.

KIKSAVYČIENE.

Bet kaipgi tai padaryti?

MOTIEJUS.

Labai lengvai: parodyti žydui szpygą, jau asz pats pakalbėsiu su tuo ponu.

KIKSAVYČIENE.

Ar tamista geruoja su juo.

MOTIEJUS.

Sakau tamistai, kad jis be manęs nē žingsnio nedaro, (į szalį) gerai butu nucziupti porą szimtelių.... bandymas frei, kas man tas kenkia (balsiai). Pavelyk tamista su manimi kur atskyrimum, man rodos, kad čzia kas eina.... reikia mums susitarti.

KIKSAVYČIENE.

Na, tai eikime in prieangį (iszeina per vidurines duris).

Scena dvylikta.

ELVIRA (po valandai Zmudzkis).

ELVIRA (inena greitai, suerzinta, isz kairės pusės).

Ach! tas tėvas.... kad atvesti beveik varu manę isz sodo, ir palikti paskui vieną su juo.... in ką tas buvo panaszu!

ZMUDZKIS (ineidamas paskui ją, in szalį).

Matomai, užgavau ją.... netokia mergpalaikė, kaip mislijau, reikia ją perpraszyti (balsiai). Pana Elvira!

inkiru man butu, jeigu persiskirtumime teip negražiai, troksztu palikti tamistos atmintyje gerą apie savę manymą.

ELVIRA.

Galėjei tamista tą lengvai padaryti.

ZMUDZKIS.

Rupinausi, kiek galėdamas, bet matau su gailescziu, kad....

ELVIRA.

Reikėjo tiktai susilaikyti nuo negardžių aliuzijų, kurioms, prie pirmo pasimatymo, galėjau tiktai stebėtis.

ZMUDZKIS.

Kasžinkoki mislis padarė, kad tamista egzageruoja, duodama mano iszsireiszkimams prasmę, kokios neturėjo.

ELVIRA.

Neturėjo?

ZMUDZKIS.

Bet užtikrinu, tamistos manymas kilo turbut del klaidingo iszaiszkini-mo sav mano netikėto buvimo tamistų namuose.

ELVIRA (ironiszkai).

Netikėto? O!

ZMUDZKIS.

Tamista abejoji?

ELVIRA.

Tamista regimai laikai manę už labai nayviszką ir aprubežiuotą, bet vienog tiek turiu sveiko proto, kad galiu suprasti tikrą prasmę tamistos žingsnio.

ZMUDZKIS.

Norėčiau žinoti, isz ko tamista sprendi, kad pavelyjau sav tokį sudą apie ją.

ELVIRA.

Isz ko? o Dieve, isz visko.

ZMUDZKIS.

O, perpraszau, tai neyra užtektinas atsakymas.

ELVIRA.

Jeigu butu kitaip, butumei tamista rupinėjis, man rodosi.... užlaikyti bent ribas padorumo.

ZMUDZKIS (in szalį).

Na, tai dasiklausiau (po valandai balsiai). Pavelyk man tamista pasakyk vieną daigtą, iszreikszti dasimislyjimą — per daug turiu saumylstos, kad aiszkincziau szitą neprielankumą inspudžiu mano ypatos, tam netikiu.... tiktai yra kas padėtas teip giliai ten szirdyje, kad....

ELVIRA (guviai).

Jeigu tamista teip manai....

ZMUDZKIS (guviai).

Maniau ir atminiau.... nes tamista užraudai.

ELVIRA.

Taigi tas ypatingai turėjo tamistai nurodyti visą nepritikiną tų.... bet perpraszau; man rodosi, kad manę mama szaukia.... (eina in deszinę).

ZMUDZKIS (eidamas paskui ją).

O, asz perpraszau, bet teip persiskirti negalime.... (giestas Elviros). O, nesibijok, tamista, kadangi turbūt nepasimatysime niekados jau, norėciau tiktai su tamista atsisveikinti.

ELVIRA.

Isztiesų?

ZMUDZKIS.

Tas linksmas nusistebėjimas nelabai man malonus, bet ką daryti!....

teip atsisveikinu su tamista — važinuju sav.

ELVIRA (paduodama jam ranką).

Acziu tamistai, ir atsisveikinu teip pat — labai man nemiela, kad negalima sav pasakyti: iki pasimatymui (iszeina).

Scena trylikta.

ZMUDZKIS, (po valandai) MOTIEJUS.

ZMUDZKIS (vienas).

Labai meilinga mergaitė, duodu žodį, o kaip tokiam tēcziui, tai tikrai nepaprastas daigtas.... apsirikau ant jos per daug.... na, isztiesų, per daug arti pradėjau su ja, turiu prisipažinti, bet atrėžė man už tai porą sykių neprastai (po valandai). Isz to vienog pasirodo, kad tą, kas turėjo buti paslapytėje, žydas iszaugszto iszpasakojo, ir kad manęs laukė, pasirengę kaip reikia, žinoma be noro mergaitės, kuri jau turi regimai kokį numylėtinį; padarė man gėdą latras!.... kaip czia isz to iszsisukti.... (vaikszcioja).

MOTIEJUS (kurs pirmiau žiurėjo per langą, juokdamasis).

Pabėgo, bet tai nieko nekenkia, tai teip jau paprasti dalykai pradžioje.

ZMUDZKIS (asztriai).

Ko nori?

MOTIEJUS.

Tai niek.... tegul ponas buna loskavas nenusiminti, jau asz tą padarysiu, kad tamista popierinių czebatų nesudraskysi.

ŽMUDZKIS (kaip augszciaus).

Klausiu, ko nori?

MOTIEJUS.

Noriu praszyti, kad tamista neįsi-

duotumei su žydu... kam tas? asz
viską daug geriau padarysiu; o ant
kokio pamato? tai tuojau tamistai
iszaiszkinsiu.

ŽMUDZKIS.

Paszėlo, ar ką?

Toliaus bus.

Tetervinams burkuojant.

Paveikslėlis.

Raszė *M. Radzevycziute.* Vertė *Selimas.*

(Pabaiga).

— Na, na,! Tav geriau butu ma-
no takais nevaikszezioti.

— Aa, žinoma! Vaikszeziuju ten,
kur man patinka!

Insirėmė in szonus ir užgiedojo:

Stovi keras jievos prie tvoros —

Ar be manęs mano mielai nusibos?

Asz tą kerą rankomis praskiesiu,

Ir prie savęs savo mielą priliesiu!...

— Chi! chi! chi! — prasijuokė vai-
kinai, su pasitycziojimu žiurėdami
ant Simo.

Tas pabalo ant veido, pro siauras
lupas szvystelėjo dantys. Nieko ne-
atsakė, užsitraukė dumų isz pypkės
ir iszėjo. Paskui jį pasileido drąses-
ni pasitycziojimai ir szaipymaisi, ne-
szvarųs juokavimai ir žodžiai.

Andrius ant galo atsigulė ant suo-
lo ir nudavė snaudžiantį. Praslinko
teip adyna. Žmonės pradėjo skirsty-
tis. Žydas su paczia nuėjo in kitą
kambarį.

Tada Andrius atsikėlė ir pažiurėjo
per langą.

Tamsi naktis, ir tylą ant ulyczios.
Kaszinkas lyg tinginys arba nenorė-
jimas laikė valandą berną ant suolo.
Paskui apsisiautė su sermėga ir isz-
ėjo.

Zmonės jau miegojo. Jam tik da-
bar prasidėjo darbas. Gyveno kaip

vilkas — naktimis. Ejo pamaži ir
mąstė: ar eit pas szalsyszių, kur va-
kar matė kraitę dreszrų klėtije, ar in
dvarą, kur visados galėdavo ką nu-
cziupti kluone, ar pasikasti po žydo
baksze?

Ejo net už sodžiaus, nezinodamas
ką daryti, kad tuom tarpu nog szilo,
nakties tylumoje, iszgirdo tetervino
burkavimą. Paskui laukinis, pratęs-
tas bliovimas ožio. Drauge su tuom
žaidimu, ējo isz ten kvapasprogstan-
czių medžių, karszti garavymai, ir jo
kraują apēmė geidulys gražios, jaunos
Simo paczios. Pasitiesė, intraukė in
sznarles pavasario dvelktelėjimą, ir
jau nebedvejodamas pasuko prie szilo.

Kelias, iszpradžių smiltingas ir pla-
tus, virtė pamaži in ganyklą, tusz-
czią, surėžytą galvijų takeliais, ir
baigėsi visai ties krumais, kurie bu-
vo pradžia szilo.

Tamsybėje, žemė, laukas ir tie
krumai — buvo viena masa pilka ir
paslaptinga.

Tiktai juom arcziaus miszko, juom
trukszmingiaus. Galima buvo at-
skirti szaukimąsi anczių, ir lekioji-
mus, ir balsus bailius ir džiaugsmin-
gus, o ant viso to garsiausi buvo te-
tervainai ir ažių bliovimas.

Andrius valandą ējo paszaliuje kru-
mų, paskui kažinkokiame sau žinoma-

me plysziyje prapuolē. Buvo tai jo, vagies, takas, o ējo ringēmis, kaip takelis kiekvieno galvažudžio ir pabėgēlio.

O paskui jį — dar smiltyse, kilo szeszēlis žmogaus, kurs jo laukē, gulēdamas nepajudinamai pavēnyje kapinių puszių.

Atsikēlē ir ējo jo pēdomis, kaip paskui vilką vaikszcioja lūszē. Jo judėjimai buvo kaip katės ir akys blizgējo tamsoje žaliai.

Po vilko letena kartais suszlamējo rudeninis lapas, nulužo szakelē, lūszē, rodēsi, plaukē po žemę, nieku neiszsiduodama, jog seka paskui vilką.

Andrius nesiskubino. Tikrai sakant, tetervinių burkavimas dar neprasidėjo, buvo tai tik preliudijos, nutraukti akordai — iszklaidyti po visą girią.

Taigi ējo klausydamasis, darydamas plianą, ant galo sustojo — ir padrasintas tyła, užsidegē pypkę.

Siauras upēlis, artipilnis, susispauđes terp juodų alksnynų, perbėgo jam takelį. Nuoszaliyje stovėjo apuszē su nulaužta virszune ir balavo kamienu, nog kurio žievē buvo nuplēsšta.

Andrius apsidairē czia ir ten, palaukē valandą ir priėjo prie jos.

Nusivilko žiponą ir po lygų liemenį užszliaužē ant virszaus. Kad nulipo žemyn, turėjo jau ant pēdziu krepszių ir szaudyklę.

Tuomet, lyg pajutęs didelę galybę, traukē toliaus jau drąsus, savo tik žinomomis brąstomis ir kelmais, ir szvilpinėjo iszlēto. O buvo tai ta pati dainelē isz karczemos, o jis ējo — in sargo namus.

Sargo triobas eglēs turėjo apsiautę, kaip szeszēlis priszliaužē iki tvoros — stacziok prieszais žibanczio langelio

ir tris sykius szukavo, kaip pelēda: Ui-eik! ui-eik!

Gailus, suniures riksmas atsimuszē in szilą, ir po trumpos valandos suplesdeno sparnai czia pat ant jo galvos.

Pelēda nutupē ant eglēs ir atsakē ant szaukimo. Tuo paciu tarpu isz gryczios iszėjo baltas pavidalas moteriszkės ir ējo tyliai prie tvoros.

Pradėjo užti paslaptingas sznabždėjimas, paskui treszkėjimas tvoros ir tylus žingsniai — szlamėjimas pras-kēsto eglyno, ir viskas nutilo — tik-tai pelēda nulēkē ant gryczios ir da sykių suriko gailiai.

* * *

Tetervinai burkavo toje dalije miszko, kuri asztriai buvo insikiszusi in placzias balines pievas.

Nebuvo tai da dienelē, ne auszra, bet lyg pabaiga nakties. Rasa krito szlamēdama ir asztrus dveltelėjimas ējo nuo pievų, o dangus pradėjo skirtis nog žemės ir darytis szydrus ir pilnas rytuose gintarinių bruožų.

Burkavo trys gaidžiai ant augszty, belapių dar aržuolų.

Nnleidę sparnus ir iszputę uodegas, su pribrinkusiomis, raudonomis bruvimis, giedojo jie beatminties, didziudamiesi isz savo dailių plunksnų ir galybės. Metē akordą po akordo, greitai, su trumpesniais kaskart perstojais, užsidegdami iki paszēlimui, norėdami viens kitą pervirszyti. Buvo kasžinkas paszēlusio tame užsidegime. Kartais pasikeldavo vienas ir sznypszdamas lēkē ant prieszininko. Tada tylumoje kovą prasidėdavo, ir susikruvinę, skirdavosi, idant vėl leisti po miszką gąszlią pajaudą. Tyliai, retai kudakindamos, skrido patelēs ir nykdavo tankumyne jaunų atžalų. Vostik jų galima buvo dasiprotēti isz

judėjimo kerų ir kuklaus kudakinimo. Net po pakraszczius szilo sklaidėsi, drauge su garsu bustanczios auszros, burkavimas tetervinų.

Prisiglaudęs prie medžio, nesijudindamas, jau nog adynos stovėjo Andrius, tykodamas atsakanczios valandos.

Du sykiu galėjo nuszauti prale kianczią tetervę, bet jam užsinorėjo gaidžio, kurs nūvarė du kitus ir burkavo geriansiai.

Akys medžiotojo ējo paskui pauksztį, kurs, lyg prijausdamas, sprudo jam isz po szuvis, sukinėdamas nog aržuolo ant aržuolo, nusi-leisdamas in takumyną, iszrinkdamas neprieinamas szakas. Dangus darėsi kaskart szviesesnis. Gintaro bruožai buvo-jau perliniai su raudonu apdaru — bilė valandą burkavimai nutils iki kitai auszrai.

Ant galo Andrius atsargiai szaudyklę pakėlė, valandą vedžiojo paskui judėjimus paukszio, ir patraukė už gaidžio. Puolė szuvis vienas, o beveik podraug ir antras. Pauksztis nutraukė pusėje akordo, pakilo augstyn ir iszlėto pradėjo kristi, sunkiai mosuodamas sparnais. Aplinkui suplesdeno tetervės, lėkdamos kiek instengdamos, ir burkavimas nutilo, numirė garse szilo.

Viskas tas tęsėti sekundą. Kad antras szuvis krito, Andrius paszoko, už szono pasigriebė ir užstaugė isz iszgąsczio ir sopulio.

Apsidairė ir pamatė pakrasztije balos, iki kelių vandenije stovintį Simą, kurs szaudyklę nog veido émė ir žiurėjo in jį su nuožmiu žingeidumu.

— Tu, latre, užmuszei manę! — suriko Andrius, baldamas nog sopulio.

Per pirsztus isz szono bėgo kraujas latakui, émė jį baisus silpnumas ir noras — ant žemės.

Priklaupe ir nurovė saują samanų, užspausdamas jomis žaizdą, bet nebeinstengė, nes jam pirsztai stingo ir szaltas prakaitas apipylė veidą.

— Szunvaiki, nevidone, nenaudėli! — pradėjo kalbėti, o putos jam bėgo isz burnos drauge su žodžiais.

Sargas iszlipo ant sausos žemės, sustojo in porą žingsnių nog jo ir pradėjo, nesiskubindamas, kimszti savo szaudyklę.

Isz po bruvių su szėtoniszku susirauki nu žiurėjo ant gulinczio prieszo.

— Nusisekė mums szendie, Andriau! — prasijuokė su pasitycziojimu. — Buvai tu tetervinų szaudyti, buvau ir asz. Užmuszei tu gaidį, užmusziau ir asz. Bet kad tu vogei, o asz ne, tai asz paimsiu tavo szaudyklę ir pauksztį. Mano szruotai ir parakas yra teipgi tavo krepszyje; gal sugražinsi dabar. Jau tav nereikalingi.

Pažeistas sukruoto, ir kad sargas pjovė diržą jo krepszio — spiovė jam į veidą, drauge su keiksmu.

Balsą jau turėjo silpną ir duslų, bet dar pasiutimą akyse.

Skrepliai buvo kruvini.

Simas abiszaliai nusziszluoostė veidą su rankove ir nuėjo in tankumyną. Neužilgo sugryžo su gaidžiu ir Andriaus szaudyklę pakėlė nog žemės.

— Tetervinas kaip kaladė. Tik susijudino, kaip ir tu. Na, ką daryt — burkavote szendie abudu!

— Oi, mirsztu! — suvaitojo pažeistas, mētydamasis ant žemės kraujo klane.

— Užburkuok, tai galant tavo balso tetervė isz sargnamio atlėks, tai tavę apžiurės! — nusijuokė nuožmiai Simas.

— Kad tu pastiptum, szunie!

— Tu greicziau pastipsi! Sakiau tav: „Mano takais nevaikszcziok!“

Te tau už mano gėdą ir triusą, ir mano nulaužtą szonkaulį ir mėlynę. Jie vos keras ties mano namais tavę viliojo, tavo mieloji vogta buvo, kaip viskas tavo. Dabar tegulgi tavęs smertis prisilies, tu vagie!

Andrius truktelėjo da kartą ir spiovė. Jau kalbėt negalėjo ir pasiutimas akyse traukėsi szalin priesz sopulį ir didelę baimę. Pasiliko isz sikryžiavojęs, pirsztus inleido in žemę ir kriokė, o putas ant lupų buvo kruviaos. Tuom tarpu saulė tekėjo ir visas miszkas ir pievos pasiauksino, sutvaksėjo gyvaszcia. Baliniai paukszcziai pradėjo vaikytis ir rėkti linksmai, szile suuzė nog maletų ir genių.

Sargas teterviną in krepiszį inkiszo, Andriaus krepiszį isztusztino ir inmetė in vandenį, paskui ant jo pažiurėjo ir tarė su pasitycziojimu:

— Kvaily! Užsiburkavai savo drąsybėje, aklas buvai ir kurtus, kad manęs negirdėjai, kaip paskui tavęėjau nog vakaro. Ejau netoli, ir viską macziau ir girdėjau. Supranti — viską. Delto užmusziau tavę, kaip szunį, ir delto szia tav! Atiduodu tav tavo paskutinę dovaną. Te!

Ir spiovė ant jo.

Andrius iszsitiesė paskutiniametruk telėjime. Saulė toje valandoje pasirodė ant liekno ir atsimuszė jo akyse, jau baltymu aptrauktose.

Akys nepasijudino nog szviesos, veidas nesusiraukė priesz paniekinimą, bežadžios buvo lupos.

Simas paspyrė jį su koja, paskui paėmė už juostos ir vilko net in liekną.

— Tegul tavę czia vėziai apžiuri, vagie! — sumurmėjo eidamas atgal.

Da syki pažiurėjo ant aiksztės.

Kraujo klanas jau insigērė in žemę — iki rytojui pėdų jo nebebus. Lieknas už nedėlios suės lavoną, pridengs pa-

laikus tarpia žole, nieks isz žmonių nebieszkos vagies! Prapuolė, tai ir dėkui Dievui.

O kad ir rastų kas kuną, atidengtų kaltiniką, niekas isz tų pirminių žmonių nepapeiks ir neiszduos Simo. Briedžiai turi ragus, o tetervinai snapus ir nagus, tuodu turėjo szaudykklas ir panaszią briedžiams tiesą ir doriszkumą beveik gyvuoliszką. Silpnesnis griebėsi pasalūmo, tai jo tiesa.

— O mano liudinikės tetervės! — sumurmėjo Simas po valandos mąstymo.

Ir tas nuramino jį visiszškai. Joks balsas sąžinėje nepakilo, jokie graužimai jį niekados nekankins.

Ejo spėriai in dvarą su tetervinu.

Rytas buvos dailus, o jis net linksmas, lyg būtų atsikratęs slognezio.

— Kalbėjo ponas, kad tetervinas užmuszti sunku, nes pauksztis jautrus. Aa!... jautrus!

Ir prasijuokė su szėtoniszku triumfu. O paskui vėl užsimislijo.

— Ponui vistiek. Atiduosiu savo szaudyklą, o jo sav pasilaikysiu. Musza, kaip reikia! Iki gaidžiui buvo asztuoniasdeszimts žingsnių — skai cziau — o nukrito ir nėkraptelėjo. O nog mano tai tas raitėsi tiek laiko! Szaudyklė, jei ant vietos neužmusza, neverta pistono.

Nudžiugo isz to prasimanymo ir vėl antrą projektą pradėjo daryti.

— Palaukk, užviliosiu ir asz pelėdą katrą vakarą. Tegul tik ateina prie tvoros. Už plaukų prie jievos prirsziu ir suplaksiu, kiek galėsiu. Glamonėjau asz, tylėjo — paglamonėsiu su diržu.

O ant tos mislies jo akys siaurinosi ir net geltonavo nuožmumu, o siauros lupos dėjosi in susiraukimą tylaus inirtimo ir kerszto.

Ir teipėjo terp stebuklingo pavasario ir saulingo ryto, kvepianczioje rasoje, spalvose, giedojimuose, visoje grazybėje ir dailume jauno prigimimo isz naujos gyvasties.

Ir buvo terp viso sutvėrimo taszku ir neteisybe, ir biaurybe, ir daigtu nenutikusiu ir kreivu.

GALAS.

Apie szakute.

Materijalizška senovės Liet. kultura labai menkai yra mums szendien pažystama.

Po susivienyjimo su Lenkais ir krikščionystą pas mus invezdinus, rupyta buvo isz Lenkų pusės vislab, kas buvo tyrai lietuviszko, isznaikyti o Lietuvius pagonais, ir barbarais apskelbti, kaip tai dar ne per seniai lenkiszkas istorikas Szainocha buvo bandęs daryti.

O vienok, kaip tai neteisinga buvo ta nuomonė, buk lietuviai, pirm priėmimo katalikystos, buvę laukiniai žmonės! Ant szito dalyko tik pastarųjų metų archaiologiszki tardymai su iszkasenomis kapuose tulą szviesą iszpłėtė parodydami, kad Lietuvių, ypacziai Prusų, materialiszka kultura daug auksztesnė buvusi, neng to paties laiko parubežėse Lietuvos gyvenanczių Slovėnu (Lenkų ir Rusų)!

Nė gana to! Turtingumas Lietuvių tautos senovėje buvo priežastimi nuolatingų didelių grobių, kuriuos Žuvėdai, Mozurai, o veliaus ir Rusai Lietuvoje teip tankiai laimėdavo. Teip mes nog Adomo isz Bremos (De situ Daniae, cap. 212) dažižinome, kad žuvėdai daugybę susiplėszdavę — ipacziai isz Prusų kraszto — aukso, ir kad tuomet — XI me szirtmetije — Danijos karalius gaudavęs nog Žuvėdiszkųjų plėszikų ipatingą doklę už daleidimą skriausti Prusus ir kitas liet. gentias (... regi Danico

tributum solvunt, ut liceat eis prae-dam exercere a barbaris). Dar ir Kryžiokų laike garsas apie tulo Lietuvos kraszto ar žinyczios turtus daug labjau Vokiecius Lietuvon viliodavo, neng jų religijiszkas fanatizmas.

Jau jei atradimas daugybės visokių daigtų isz aukso ir sidabro padarytų kapuose prosenių mūsų liudija aiszkliai, kaip senosios mūsų dainos, apie didį turtingumą Lietuvių senovėje, prieszkrikščioniszkame laike, tai vėl tuli juose atrasti rykai ir padarai rodo mumis, kad ir pati Lietuvių kultura materialiszka buvusi senesnė už kulturą mūsų kaimynų — Vokiecių ir Slovėnų.

Patvirtinimui szitos tiesos priveskime czionais paveizdon s z a k u t e, kurę mūsų laike tuluose krasztuose jau pradeda isz „poniszko“ v i d e l c i u m i vadinti, nog lenkiszko „wydelec.“

Szitas padaras — kaip isz istoriskų liudijimų žinoma yra — Europoje atsiradęs gana vėlokai, ir, regis, isz rytų szalies atgabentas tapęs. Teip pasakojama, kad 995 m., kada sunus venetiszko dogo (kunigaikszczio) Petro Orseolos vede sau paczią, kunigaiszczitę Argilan, seserį ryt-rymiszkojo ciecoriaus, jaunamartė valgiusi su auksinių szauksztu ir vartojusi ant czesnies valgydama dviszakę szakutę. Szauksztai Venecijoje tuo-

met pažystami buvo, bet šakutė būvusi didelė naujiena, todėl ir Vėntų moters veik pradėjusios šakutes valgydamos vartoti, ale tik keliems šimtmecziams praėjus, vartojimas szito, iszpradžios apjuokiamo, padarėlio ir kitose vietose pažinstamas tapo. Tik viduje XIV szimtm. pradėta su šakutėmis valgyti Florencijoje ir kituose Italijos garduose (miesuose). Prancuzijoje šakutė 1379 m. pirmą kartą yra paminėta, ir tik tai apie 1550 m. ją czionai visur pradėta vartoti. Kada šakutė Vokietijon ingabenta tapusi -- nežinoma.

Nors mums ir apie atsiradimą šakutės Lietuvoje historizkų žinių pritrūksta, bet tos isz jų, kurias mums archaiologizski tardymai suteikia, yra tuo dar svarbesnės, kadangi jos prigul' giliausiai senovei.

Isz paduotų Skirmantaitės veikale „Z najstarszych czasow plemienia litewskiego“ (str. 155—160) zinių apie augsztą kulturą senovės Prusų, szendien matoma, kad laike, kuomet Vokiečiai, Slovenai ir k. Europos gentės buvo dar pusgiriniai žmonės, mūsų proseniai stovėjo ant labai augszto materijalizskos kulturos laipto. Kada dar pradzioje XV szimtmecziø Izabelle, pati karaliaus Karo-

lio VI-jo prisipažysta, turėjusi, tarytum kokia brangenybę, pasisiudinus dvejus lininius marszkinius, — drabužius lininius ir vilnonius apstingai atrasta lietuviszkai — prusizskuose kapuose, paeinancziuos jau isz prieszhistorizskos gadynės. Isz vario, žalvario turėta tuomet Lietuvoje, kaip szendien isz geležies, kirvius, kaltus, kardus, akstis, pentinus, szauksztus, peilius, kibirus ir k. padarus; turėta daug aukso ir sidabro. — Pastaraisiais metais Prusuose atrasta ir šakutes, butent senosios Gedanies pylies (szendien „Danzig“) apygardoje. Atrasta isz kaulo ir geležies padarytas. „Tokiu budu — sako prof. Conwentz — turime priimti, kad vartojimas šakuczių pas mus (Prusuose) paeina nog prieszhistorizsko laiko, t. y. pirm atėjimo vokizskų kryžiuokų“.*)

Sziteip dalykams stovint, tauta mūsų pasigyrti gali, ji, rasi, pirmutinė Europoje pradėjusi šakutes vartoti, o, gal, ir jas iszradusi. B—s.

*) Correspondenz — Blatt der deutsch. Gesell. für Authropologie, Ethnologie u. Urgeschichte. 1896 N 8. P. 63.

BIRUTOS DAINA.

Ant marių kraszto Palangos miestelij,
Kur gyven mūsų broliai žemaitėliai,
Yr augszta kalnas, Biruta vadžitas,
Žalioms puszelėms virszuj apsodžitas.

Ten, toj laimingoje žemėje boczių mūsų,
Arti susiedų kurszėnų ir prusų,

Viežlyba, skaisti, kaip rožė ir ruta,
kunigaikštienė gyveno Biruta.

Nebuvo ana kokia karalaitė,
Bet isz Palangos vargdienė – mergaitė;
Žemčiugais brangiais ir aukso auskarais,
Negaszavojos vaiksztinėt pamariais.

Ji savo darbo marszkinius dėvėjo,
Trumpą, rainuotą sijoną turėjo;
Ant geltų kasų — rutų vainikėlis,
Ant balto kaklo — gintaro szniurelis.

Kad vieną kartą broliai susitarė,
Iszėjo anksti žvejoti į marias,
Sesuo, neszdama pietus laukneszėlėj,
Sutiko szviesų kunigaiksztį kelij.

Jisai, Jogėlos dėdė, Keistutas buvo,
Kursai Žemaiczius valdė ir Lietuvą
Jojo tuo kartu kryžiokus naikiti,
Kurie norėjo mumis nuvargiti.

Ant bero žirgo po meszkos kalpoku,
Su szviesiu ginklu, su ragu, saidoku;
Auksines kilpas su pentiniais spardė,
O žirgs patkavoms szuoliais žemę ardė.

Iszvydęs tikrą grožybę pas mares,
Jaunai Birutai tokiais žodžiais tarė:
„Kas nors tu esi, Dievė? ar mergelė?
Priimk tą mano ranką ant szio kelio.

Asz visad ponu žemės buvau jusų,
O nuo szic laiko vyru tavo busiu;
Kur tavę gavau pirmą kart matyti,
Liepsiu tav namus puikius pastatyti.

Kalnas, ant kurio pažinai Keistutą,
Nuo tavo vardo bus vadints Biruta;
Czia tu gyvensi nuo vyro mylėta,
Tu, kuri radai szirdij mano vietą.

Noris daug paczių turėt nēr man grieko,
Priesz tavę visas laikysiu už nieką.

Tā girdēdama mergelē gēdinga,
Jauna Biruta skaisti iszmintinga,
Žemyn židraines akeles nuleido,
Atsidusējo ir puolē ant veido: —
Noris seniai jau priesz Dievą Perkuną.
Prisiekiu buti czystatoj ant kuno,
Bet kaip yr valia tokia tavo, Pone,
Te iszspildo szirdinga malonē.
Vis tai padarē, kaip sakē Keistutas:
Ant kalno buvo iszstatytas butas.
Biruta paskiaus nuo jo numylēta,
Pagimdē sunų, Vytautą ant svieta.

Birutos kalnas.

In vakarus nog Palangos kurinantįsi ir saugojamą aszmiestelio (Kurliandijos rēdyba tuonių Žemaitijos mergelių, pa— Maskolijoj) stukso status kalnis, szendien Birutos kalnu, o seniaus szventu elku vadina-

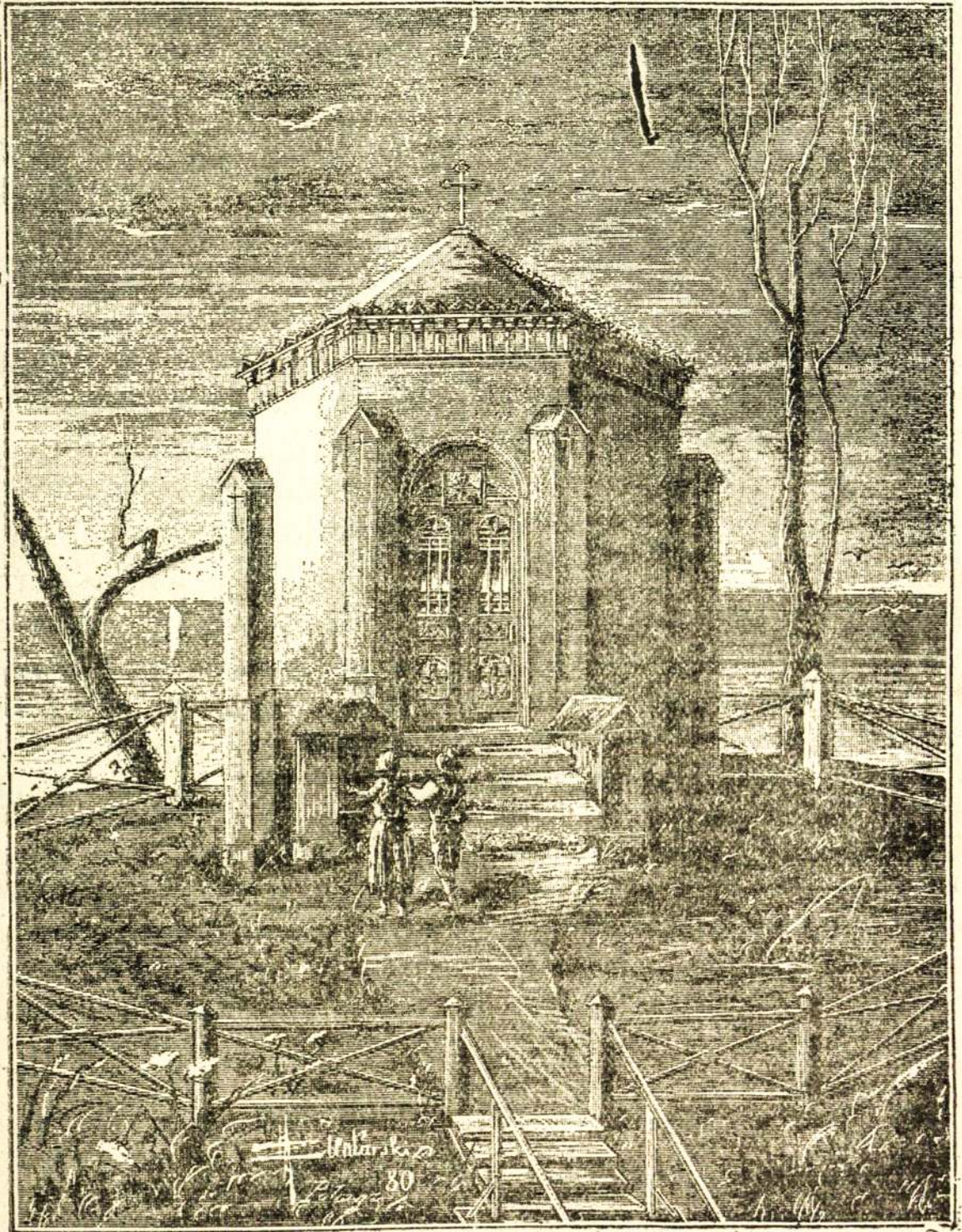
ma-*)).
Ir kur dingo tie puikus aržuolai, kuriuos žemaicziai garbino ir liaupsino, kurių pavēsij jaunimas žaidē, o seniai ilsėjosi....
Nuszlovē juos laiko ranka, nes laikas viską praryja.

Diena užtrina dienos ženklus, metas dildo atmintį praėjusių metų, o amžiai ant amžių griuvēsių tveria stebuklus, kad juos ateinantieji amžiai vėl griuvēsiuose rastu.

Szendien nēra nēženkle tų sodrių aržuolų, kurie buvo nuo apaczios iki szvento kalno virszunei, apsupdami medinį Žniciaus aukurą (altorių), amžinai

szszventusių drauge ir tarnystainelis, dievaitēs Praurimēs, globējos miszkų ir piemenų — o kokia tada buvo stebuklinga regykla! Terp užianzių medžių, stacziai nuo apaczios iki kalno virszui suaugusių, tęsiasi lyguma; vi-

*) Biruta, duktē žemaiczio Vidi-mundo, pasiszventus dievų tarnystai, pastojo vaideliute ir pateko į tarpą merginų, sergstinczių szventą ugnį — Žniczių, ant Praurimēs aukuro ties Palanga. Keistutas Žemaiczių ir Trakų kunįgaiksztis, užgautas jos gražumu, pagriebē ją, nusivežē į Trakus ir paēmē sav už moterį. Pagimdē ji keturis sunus: Patriką, Vytautą, Tautivilą ir Sigailą arba Zigmuntą. Garsi buvo savo dorybėmis ir labdaringumu. Numirē 1416 metuose, o žmonēs palaikē ją už szventą (Encykl. Powsz. Tom II)

Koplyczia ant Birutos kalno.

duryj jos ir buvo tas vyriausias Panaikinus D. Lietuvo kuaržuolas, kursai savo placziom nįgaikszcziui Jogēlai stabmelszakom slēpē Žnicziaus aukurą. dystę Žemaitijoj, ant Birutės In deszinę tęsēsi Baltiszkosios kalno pastatē medinę bažnyčią marios visoj jų didybėj, pasisziauszę nuo bangų, arba tik kankītinio Jurgio ir szv. Kazimielengvai susiraukszlēję nuo vėjelio, į kairiają — neužmatoma lydaugybei žmonių, atprovinėdagma, smiltinē jurių pakraszcziais, toliaus apžēlus žole.

Szendien viskas atsimainę, pradėjus nuo Žnicziaus aukuro ir namelio ant virszaus szventojo kalno **), kur Biruta apsigyveno po Keistuczio galvai ir kur numirē, o žmonės atsimįdami jos gerumą, ir szendien tą kalną vadina grabu szventos Birutos („Raksztis sveitas Birutas) ir lanko jį, kaipo szventą vietą.

**) Myris Keistuczio įkvēpē jai mintį malszīti savo gailestį regėjimu gimtiniu vietų; sugrižo į Palangą ir apsigyveno ant Szventojo kalno namelij, dar jos vyro pastatytam.

Kada laikas nudildē tą bažnyčią, vietoj jos pastatē mažiukę koplyčią, o kada ir ta pradėjo griuti, vietinis klebonas a. a. kun. Stefanovicz'ius nutarē pastatyti dabartinę koplyčią už aukas ir dovanas dievobaimingų žemaiczių. Tas darbas per daugybę periszkadų ir sunkumų gana ilgai traukēsi ir tik 1869 metuose koplyčia buvo pabaigta. Vietiniai žmonės labai noriai lanko tą koplyčią, ypacz szventomis dienomis.

Markyzas Van-Den-Zubers.
(Isz Garso).

Apie zemes senuma.

Pagal Kramsztyką raszē Diletantas.

(Pabaiga).

Priežastim tokio sumažėjimo greitumo žemės apsisukimo yra veikmė marių priplaukimų. Po intekmemėnlio ir saulės pritraukimų vanduo jurėse paeiliui keliasi ir nupuola, vėl keliasi ir vėl nupuola; kad vanduo ties ekvatorium pasikelia, tad prie jurių vandenio, — toks apsireiszkimas vakrautų matome jo nupuolimą, — tas apsireiszkimas yra vadinamas nuplaukimu; ir vėl, kad nupuola, vanduo sutrauktas ties ekvatorium, pamaži grįžta in senas vietas; — tada ties krasztais marių matome pasikėlimą vandenio, — toks apsireiszkimas va-

dinasi priplaukimu. Sztai szitie tai priplaukimai bei nuplaukimai, arba, kitaip sakant, pritraukimai mėnūlio ir saulės sulaiko greitumą žemės sukimosi aplink savo aszį, ir kollaik priplaukimai bei nuplaukimai bus, tas greitumas vis mažysis.

Isz to iszeina, kab senovėje žemė turėjo suktis greicziaus, nekaip dabar. Padėkime sav, ka l nog valandos sustingimo žemės plutos praėjo tukstantis milijonų metų; tokiame karte, pagal virszminėtus apskaitymus, žemė turėjo suktis tuomet dusyk greicziau, t. y. kad diena traukėsi tik 12, vietoje 24, adynų. Bet czia ateina keblumas. Jeigu žemė butų sukūsis senovėje teip greitai, jos susiplojimas ties poliais, kurs yra pasekme žemės sukimosi aplink savo aszį, butų daug didisnis, nekaip dabar yra. Kadangi vienog tas susiplojimas yra mažas, iszeina isz to, kad laike savo stingimo žemė sukėsi nekiek greicziau kaip dabar, isz ko aiszkiai pasirodo, kad žemė sustingo sulygintinai nelabai seniai. Thomson'as apskaito, kad tas galėjo atsitikti maždaug pirm deszinties milijonų metų.

Treczią savo argumentą Thomson'as ima isz iszleidimo saulės spindulių. Saulė iszleidama isz savęs spindulius pamaži auszta. Galima priimti, kad saulė, seniau budama karsztesnė, duodavo žemei daug daugiau szilumos, bet teippat galima priimti, kad tuomet didelė jos sziluma sukeldavo isz žemės daug garo, kurs kildamas augsztytyn auszo ir tvėrė didelius bei storus debesius, kurie neperleisdavo per savę saulės spindulių. Per tatau žemė senovėje gal negaudavo nuo saulės daugiaus szilu-

mos, kaip dabar, isz ko iszeina, kad saulė vis vienodai auszo ir auszta.

Pasiremdamas ant to vienodumo saulės auszimo, Thomson'as apskaito, kad saulė galėjo leisti ant žemės savo szilumą nedaugiau, kaip nuo 15—20 milijonų metų.

Trecziam savo argamentui Thomson'as nepriduoda tokio svarbumo, kaip dviem pirmiem, vienog prieidamas prie vieno ir to paties rezultato trijais yvairiais keliais, tvirtina, jog senumą žemės tokioje maždaug formoje, kaip dabar yra, galima skaityti daugiaus ant deszinties milijonų metų. Taigi pirm deszinties milijonų žemės pluta jau teip sukietėjo, kad tulose bent vietose galėio ant jos atsirasti žemiausieji organizski sutvėrimai, kaip samanės, žolė ir tt. Bet kaip seniai žemės pavirszis teip susitobulino, kad ant jo galėjo apsigyventi žmogus, sunku atspėti. Rasztas szventas sako, kad žmogus gyvena ant žemės neseniai, kaip 6—7 tukstancziai metų; daugelis mokslinų tą patį tvirtina, kiti gi žmogui duoda amžių szintų tukstanczių metų. Vienas tiktai dalykas yra aiszkus — kad mokslas neturi dar ligsziol tvirtų pamatų, ant kurių galėtų apskaityti senumą žemės, o ypacz apskaityti senumą žmogaus. Bet ar turės kada? — Seniausieji paminklai žmonių kultūros nesiekia toliau 4—5 tukstanczių metų. Tas dalykas, drauge su stoka kokių nebuk faktų, paremianczių tikrą nusprendimą apie virszminėtus dalykus, verczia pripažinti, kad mokslas niekados neprieis prie teisingo bei tikro apskaitymo senumo žemės ir žmogaus.

Diletantas.

Moksliszki isztirimai:

Intekmė szviesos ant ligonių.

Daniszkas daktaras, Finsen, jau nog tulo laiko tyrinėja intekmę szviesos ant ligonių. Ant bandavonių, kurios, žinoma, daug kasztuoja, Danijos randas paskyrė jam ant szių metų paszalpą 20000 kronų. Porą metų atgal Finsen patēmijo, kad prie gydymo odos ligų parva szviesos turi labai didelę intekmę ir kad inleidus in ligonio kambarį raudonus szviesos spindulius, liga greitai pasibaigia ir ligonis iszgyja. Tuos spindulius jis pradėjo vartoti prie gydymo serganczių rauplėms. Kada Kopenhagene siautė smarki rauplių epidamija, jis ligonius patalpino in kambarį, kurio langai buvo isz raudono stiklo. Pasirodė, kad po intekme raudonos szviesos rauplės neaugo giliai, randai buvo neznaimus ir nē vienas isz ligoniu czion patalpintų nepasimirė, užnuodinimo kraujo neatsitiko. Nog to laiko Finsen pradėjo tyrinėti intekmę szviesos ant visokių organizmų ir del bandavonių, spalių mėnesije pereitų metų, inrengė specialiszkus namus, kur pritaiko visokių parvų szviesą prie ligonių gydymo.

Kad saulės szviesa naikina ligas gimdanczias bakterijas, apie tai žinojo ir seniaus, daugelis mokslinczių griebėsi tokių tyrinėjimų. Persitikrino jie, kad ligas gimdanczios sėklos arba kitaip vadinamos bakterijos, po intekme saulės szviesos apmirszta visai in 1—1½ valandos; elektriszka gi szviesa užmusza jas in 8 valandas. Spinduliai gi anos iszgirtos Roentgeno szviesos neturi nē jokios intekmės ant gimdanczių ligas bakterijų. Neseniai prancuzas Berton padėjo difte-

rijos bakterijas arba sėklas po spinduliais Roentgeno szviesos. bet jos ir po 64 netoli valandų nenužudė gyvybės, bet nē nesusilpnėjo. Isz tolesnių tyrinėjimų persitikrino, kad mėlyni arba violetiniai spinduliai greicziausiai užmusza ligas gimdanczias bakterijas, taigi kad jas naikina ne szilti (raudoni), bet teip vadinami chemiszki, taigi neduodanti szilumos spinduliai.

Su pagalba atsakanczios prietaisos Finsen atidalina isz saulės spindulių sziltus ir vartodamas vien teip vadinamus chemiszkus, juos apverczia priesz ligas gimdanczias bakterijas. Visokios bandavonės užēmė jam daug laiko, bet ant galo pasisekė teip sukcentruoti tuos bakterijas naikinanczius spindulius, kurie bakterijas užmusza 15 sykių greicziaus, negu paprastai saulės spinduliai, taigi isznaikina jas in 5—7 minutes; nekcentruoti gi spinduliai ant to reikalauja 1½ valandos. Tokiu jau budu jam pasisekė sukcentruoti (surinkti) chemiszkus spindulius ir elektriszkos szviesos ir tie teip jau greit, kaip ir saulės spinduliai, naikina ligos bakterijas.

Finsens persitikrino, kad chemiszkus szviesos spindulius stabdo kraujas (szilumos spinduliai greicziaus per kraują pereina), todėl pritaikant juos prie gydymo ligonių, jis nog tos vietos, ant kurios paleidžia tuos spindulius, praszalina kraują, idant jie galētu giliaus in sergantį kuną insigriebti.

Savo parengtame ligoebutije Kopenhagene Finsen dabar pritaiko koncentruotus spindulius prie gydy-

mo tuberkulozo odos, kaip antai prie ji vėl atsirasdavo. Finsen prie gydy-
teip vadinamo „lupus“. Liga ta mo tos ligos taiko dabar savo kon-
labai pavojinga: atsiradusi ant kuno, centruotus szviesos spindulius ir tai
ji greitai plėtojasi ir naikina odą. Iki su dide pasekme. Visi ligoniai gy-
sziol ją gydė iszpjaudan.i serganczią dyti tuom budu likosi suvisai iszgy-
vieta, bet tankiausiai syki iszpjauta, dytais.

Nauji iszradimai.

Prancuzas Moipon bando dirbti dei-
mantus isz anglių, taigi isz tos paczios
medegos, isz kokios juos padarė gam-
ta, tik gamtai ant padirbimo jų reikė-
jo daugelio amžių, Moiponui gi už-
tenka kelių valandų. Vartoja jis prie
to elektriszką pecziuką, kurisai duo-
da tokį karsztį, apie kokį mes negali-
me turėti nė jokio supratimo. Karsztis
Moipono elektriszko pecziaus duoda
szilumą 4500 laipsnių Celsijaus ter-
mometro. Tokiame pecziuje daigtai,
kaip antai: kalkės, porcelėnas, mag-
nezija, molis, akmens tirpsta ir pavir-
sta in skystimą. Tą tai pecziuką jis
vartoja ir prie dirbimo deimantų. Pe-
cziukije sutarpino jis szmotą gelezies
ir anglių, paskui skystimą žemai in-
leidžia in szaltą vandenį. Tyrinėda-
mas paskui sustingusį skystimą ran-
da jame smulkius krisztolėlius, kurie
pasirodė esą tikrais deimantais. Dei-
mantai tie vienog dar labai smulkus;
Moipon tiki, kad toliaus pasiseks jam
ir stambesnius padirbti. Užtenka,
kad tuom tarpu surado tikrą pamatą
anų padirbimo.

Krokavos universiteto profesorius,
dr. Olszevski pavertė daug gazų in
skystimą, o terp tų ir anglerugsztį.
Ant pavertimo gazo in skystimą rei-

kia labai didelio szalczio, apie kuri
mes neturime supratimo. Tą
iszradimą bando dabar sunaudoti
Prancuzijos inžinieriai ant atszaldy-
mo kambarių vasaros laike. Žinote
gal, kad kiekvienas skystimas garuoda-
mas, taigi virsdamas in gazą, paima
daug szilumos, taigi tokiu budu at-
szaldo ruimą, kuriame garuoja. Pa-
virtusi in skystimą anglerugsztis ga-
ruoja labai smarkiai, taigi labai daug
paima szilumos. Ant atszaldymo
kambarių prancuzai pataiso juose vi-
durije tuscziias kalumnas arba statuas.
In tokią statuą arba stulpą indeda ci-
linderį su pavirtusia in skystimą
anglerugsczia ir uždaro. Nog gara-
vimo viduryz statuos labai atszala ir
tai juo daugiau anglerugszties pavir-
to in gazą, juo ta tustuma labjaus at-
szala, o su ja ir pati statua teip, kad
ant jos darosi szarma ir ledas. Szar-
ma ta nuolatai didinasi, kadangi kam-
bario ore yra gana vandens garų ir
ant galo ji iszrodo kaip ir kad butu
isz sniego. Sniegas ir szarma tirp-
dami paima daug szilumos ir tokiu
budu atszaldo kambario orą ir kars-
cziausioj vasaros dienoje, nors dau-
giausiai butų susirinkusių žmonių,
tokiuose kambariuose bus visada
vėsu.

Balsai isz Tevynes.

Nog Annosziaus pas Kaiposzių.

Klausymas lietuviszkos spaudos, kaip jau raszėme, buvo paduotas perdētiniui cenzuros Solovjovui. Solovjovas pavedė jį dël apsvarstymo kokiam ten Voinskui. Dabar Vienybė pranesza, kad Voinskis sutaisęs referatą atidavė jau aną Solovjovui, o Solovjovas padavė jį perdētiniui maskoliszkajo sinodo Pobiedonoscevui. Pobiedonoscevas nusiuntė tą referatą 8 d. Geguzio m., po N. 629, pas ministrą vidurinių dalykų Gorem'kiną.

Spaudos komitetas truputį vėliaus, nes 12 d. Geg. m., iszsiuntė pas tą pat ministrą praneszimą p. Smilgos, lietuvio, apie lietuviszką kalbą. Tegul dabar svarsto. Daleis lietuviams spaudyti knigas Lietuvoj, bus gerai, turėsime savo spaudą, bet aprubežiuotą sunkia cenzura; nedaleis — ir bus gerai, nes keliai kontrabandos knygų vis platinasi, lietuviai skaitys knigas ir laikraszczius be cenzuros.

Derybos pasibaigė.

Tankiai Lietuvos diecezijos, o ne kart ir gana ilgai, pasilieka be vyskupų. Maskoliai tyczioms vyskupą netvirtina, nes nėsant tikro piemenio jiems lengviaus avis naikyti. Apart to maskolių rėdas tolaik vyskupų n'uztvirtina, kol nog Rymo szį tą n'iszdera. Szį kartą norėjo gauti maskoliai labai daug, bet, pagalios, nusileido derybose, ir sutiko ant to, kad seminarijose klierikai bus mokiami porą adynų per nedėlią ilgiaus maskoliszkos istorijos ir literaturos.

Užtat rėdas užtvirtino in szias lietuviszkas dicezijas naujus vyskopus.

In diec. Mogilevo, an vyskupo kn. K. Niedzialkovskį, lenką.

In diec. Vilniaus, ant vyskupo kn. St. Zvierovicz, lenkas, bet ésas geras ir teisingas žmogus.

In diec. Kauno, ant vyskupo sufragano kn. Cirtautas, lietuvis.

Užtatai didžiausias del lietuvių džiaugsmas yra tas, kad ant Seinų vyskupo paskirtas garsus mus tėvynainis, raszėjas lietuviszkoj kalboj „Anykszczių Szilelio“ ir keletu patriotiszkų dainų, Vysk. Ant. Bara-nauckas.

Radikaliszku budu.

Rygos lietuviai, raszo nekokis Petras M. in Vienybę, jau po kelis kartus maldavo dvasiszkos valdžios, idant daleistu, kad nors vienoj bažny-

czioj butu sakomi szventomis diomis lietuviszki pamokslai. Kunjgai vienog „lenkiszki patrijotai“ nenori ant to sutikti.

Nieko n'iszloszdami, lietuviai sumislio priversti sulenkėjusius kunigus sakyti pamokslus lietuviszkai ir gasdina dabar, jog, jei katalikiszki kunigai nesakys jiems lietuviszkai

pamokslų, jie parsikviesę kalviniszka pastorių isz Mintaujos. Tokių tai inrankių reikia lietuviams griebties, kad atgauti prigulinczias jiems tiesas. Rygoj ēsą in 10,000 lietuvių.

Maskoliai szēla.

In „Tevynę“ isz Mariampolės raszo, kad kliosztoriui pas kn. J. Arnastaucką buvo krata. Žandarai radę keletą szio meto iszduotų Prusnose kalendorių.

Garsas pranesza, buk maskoliai norėję kun. Arnastaucką gabenti in Kalvariją, in kalinį, ir tik užstojus jenerolui kn. Senkui, paleido. Reikėjo užstatyti 500 rb. kaucijos.

Krata teipgi buvo pas Vitkaucką, krominiką, tam pat mieste. Rado rankrasztį „Tu Lietuva, tu Dauguva“ ir Juszkos dainas. Nors tos dainos yra spaudintos Maskolijoje ir daleistos laikyti, bet žandarų virszininkas jas paēmė.

Toliaus tas amaras buvo Sasnavoj ir nog tenykszczių ukinikų parsivežė apie 400 kniguczių.

Padarė teipgi kratą Mokoluose pas Szlekį, kur, sako, radę daug lietuviszkų palaikų po iszkeliavusiam in Ameriką to ukiniko sunui.

Kardas pranesza apie kratas pereių metų pas Slancaucką, Trumpulį ir Baranaucką, Sziaulių paviete. Slancauckas su Baranaucku likos isztremti in Rygą. Kiek tai atsilieka ir daugiau tokių kratų, apie kurias žinios pas mus negreit arba ir suvis nedaeina?

Kas žin priesz gerą ar priesz blogą Maskoliai pradeda teip siusti su toms kratoms? Musės pikeziausios yra priesz žiemos szaltį, kada jau czia savo galą. Duok, Die, kad teip but ir su Moskoliais.

Ruoszias in kare.

Prusų lietuviai jau gerai pradeda rengties prie rinkimų deputatų in seimą. Kandidatus savo in ciecorystės seimą jau perstatė. Sziuom žygiu lietuviai ant Szilokarczemos ir Klaipėdos aprubių, tikisi, laimēsę lietuviszką deputatą. Ant tos aprubės iszrinktas pirm 5 metų lietuvis Tamoszius, buvo vokiszku kandidatu. Lietuviszkas gi kandidatas ponas Smalakys likosi pergālėtas 130 balsais. Tada vokiecziai lietuvis apgavo perstatydami lietuvių nog savo partijos, priesz lietuvių perstatytą nog lietu-

viszkos Konzervatyvų Skyrimo draugystės. Tikimės, kad vokiecziai daugiau lietuvių neapgaus ir szį kart lietuviszkas kandidatas pereis.

Tilžės ir Pakalnės lietuviai teipgi turėtu atmyti, ką renka. Per pereių rinkimus tie pavietai iszskyrė in parlamenta p. v. Sanden, kuris pastarame laike apdergė lietuvis Berlyne priesz visus deputatus ir paniekino Prusų lietuvių norą, kad pakelti savo kalbą.

Vyrai, atmykite ant to viso ir duodami balsą žinokite ką renkate.

Iszeivystē isz Latvijos.

Szī mēta, daugelis latvių, ypacz eziuje 1000 žmonių iszpardavē visus isz Kurszēs, apleidžia savo gimtinį savo turtus ir rengiasi keliauti in Sirkaszta ir kraustosi svietur. Daugumas kraustosi in vidurinę Maskolija, arba in Siberija. Valdžios stengiasi apstabdyti iszeivystę, bet kad jiems žemonės su visu nepasitiki, taigi tasai jų stengimasi neturi nė jokios intekmės. Viena ne tik Priekulnės vals-

Vietiniai rupescziai.

Sėra užtarymo.

Be daleidimo caro Maskolijos padonai negali likti ukėsais kitų žemių, negali likti net ukėsais Amerikos. Ir nors Suvienytų Valstijų valdžia daleidžia mums, kaip kitiems, iszbuvus penkeris metus, iszsiimti popieras ir tapti szios žemės ukėsu, priesz Maskolius vienog, reikale, mus neapgina, kaip tai dāro su buvusiais kitų žemių padonais. Sztai paveizda.

Nekokis Jonas Ginsebergis, isz New Yorko, buvęs Maskolijos padonas, o paskiaus likęs Amerikos ukėsas, iszsiėmęs Amerikos praszpartą, iszvažiavo pernai in Maskolija. Caro tarnai jį ten sugavo ir, nežiurint ant Suvienytų Valstijų praszparto, pasodino in kalėjimą, kur keletą mėnesių isztupėjo ir tik per rupestį giminių ir užtarimą Amerikos konsulio, likos

paleistas. Sugryžęs in Amerika Ginsebergis apskundē Maskolijos valdininkus, reikalaudamas atlyginimo už pragaiszintą laiką ir sunaikintą sveikatą, sumoj 50 tukstanczių dolerių. Departamentas Suvien. Valstijų peržiurėjęs tą J. Ginsebergio provą atsakē jam, kad nēsą jokių sutarmių terp Rusijos ir Suvienytų Valstijų, kurios daleistu padonams caro likti Amerikos ukėsais, todēl Amerikos valdžia neturi tiesos Maskolija tame dalyke užkabinēti.

Kodėlgi Suvienytos Valstijos, praszant aną met carui, kad per jį nurodyti prasikaltēliai butu gražinami in Maskolija, nepriminē maskoliams apie padonystą? Jug darant carui mylista reikėjo ir nog jo szį tą iszsidereti.

Paliepimas be vertės.

Rymo kurija iszdavē naujai szį padavadijimą, kas link Amerikos katalikų, paduotą per popiežiaus delegatą Martinellį: 1. Kudikiai, gymę Amerikoje, kurių gimtinis liežuvis ne angliszkas, netur buti vercziami, po užaugimui, likti sanariais parapijos, kur prigulėjo jo tėvai, bet turi tiesą

prisidēti prie parapijos, kurioje vartojamas liežuvis angliszkas. 2. Katalikai ne Amerikoje gimę, bet mokantieji angliszkai, turi tiesą buti sanariais tokios parapijos, kur vartojama angliszka kalba ir negali buti vercziamais pasiduoti juridikcijai klebono parapijos, pastatytos bažny-

ezios ant tolesnio laiko vartojan-
ezios gimtine kalba.

Szi nauja tiesa arba prova, sutai-
syta po intekme tulų Amerikos pat-
rijotų, praktiskai del mus neturi jo-
kios vertės. Ar tai vienas lietuvis
atskalunas, Amerikoj gimęs arba tik
ismokęs angliską kalbą, priguli
jau prie Airių bažnyčių? Ar viens
mokas lenkiskai priguli prie lenkisz-
kos arba ir prie bažnyčios vokiskos?
Ar mes juos vertėme ir ar galime
priversti neatbutinai prie lietuvisz-

kos prigulėti? Katalikiszka bažny-
czia yra institucija terptautiszka ir
kiekvienas katalikas priguli prie to-
kios jos dalies, kuri jam geriaus pasi-
daboja ir vartoja tokią kalbą, kuri
jam patinka, ypatingai szioj laisvoj
žemėj. Todėl, isz tikrųjų, szi kuri-
jos iszduota tiesa del neamerikiečių
jokios blėdies pati per savę atneszti
negali. vienog svetinkalbių laikras-
cziams duoda progą daug raszyti.
Ramiau butu buvę, kad kuria jos bu-
tu suvis neiszdavus.

Lietuviszka kronika.

§ Vienvbė papuoda žinią isz Chica-
gos, kad neužilgo iszeisės Albumas
su paveisklais liet. kunigaikszčių ir
didvyrių. Pamatysime, kaip iszeis.

§ Lietuva pranesza, kad 16 d.
Geg. atsibuvo iszkilminga dievmal-
dystė paszventinimo kampinio ak-
menio naujai statomos mieste St.
Luis lietuvisz. bažnyčios.

§ Teatrai paskutiniame laike buvo
grajiti sziose vietose: d. 31 Bal.
Mt. Carmiose: Ponas ir Mužikai.
D. 16 Geg. Waterbury: Kražių Sker-
dynė. D. 17 Geg. Shenandoah: Pa-
girėnų Svodba.

§ Politiszką kliubą, po vardu „Liet.
Kun. Algirdo Citizens Club“, uždėjo
Wilkes-Barrės lietuviai. Tas yr kar-
tu ir draug. broliszkos pagalbos.

§ Garsas A. L. ketina buti padidin-
tu. Rėdystė klausia skaitytojų, kaip
jie nori, ar kad padidinti forma, ar
tankiaus iszleisti?

§ Saulės rėdytojaus p. Boczkaucko
provą už talpinimą nemoraliszky
straipsnių atsibuvo District. Courth'e
Philadoj, d. 2 Birz. Grad jury pri-
pažino jį ėsantį kaltu.

§ Chicogoj užsidėjo nauja draug.

po vardu „Lietuvos Broliai“. To-
ringtone, Conn., uždėjo draug. bro-
liszkos pagalbos „Szv. Vincento.“

§ Foxcroft'e. Me. iszėjo 27 d.
gegužio szijų metų naujas lietuvisz-
kas laikrasztis „Vulkanas“, raszto
raidėmis. Iszeisės neaprobežiuota-
me laike. Skaitytojai vargiai galės
isz jo naudoties — raszo Vienybė.

§ Ant emigrantų namo isz viso,
kaip paduoda Garsas N. 23 surinkta
arba pažadėta auką \$ 523,40.

§ Detroite, nekokis Mockus pra-
dėjo iszdavinėti neva laikrasztį „Lem-
pa“, kuriame, iszėmus monų apgar-
sinimus, veik nieko daugiau nėsą.

§ Baltimorėj susitvėrusi jau (raszo
Kardas) „Kooperotyviszka draug.
lietuviszkos spaudos Amerikoj“.

§ Tilzės gimnazijoj nog senovės
laikų yra keliolika lietuviszky stipen-
dijų, kiekviena po 300 markių ant
metų. Duodasi tos stipendijos kož-
nam gerai mokinancziamsi lietuviui.
Liet. Paslas (N. 15) raszo, kad szimet
11 liet. stipendijų ėsą n'iužimtų.

Argi teip menkai lietuvių Prusuo-
se lanko gimnazijas?

§ Kn. Strimavyczia, Simno vikaras,

už prikalbinimą, kad Simno lietuviai bažnyčioj giedotu giesmes lietuviskai, liko pernesztas in Mozuriją.

§ Vilniuj pradžioj szio mėnesio at-sibuvo paroda žemdarbystės. Vals-czionys ėmė dalyvumą.

§ Dr. Byrutės, Prusuose d. 20 Birž. ketina vėl perstatyti teatra: Ponas ir Mužikai.

§ Klaipėdoj, Prusų Lietuvoje, Geg. mėn., vietiniai darbinikai smarkiai susirēmė su prusiskais kareiviais. Keli likos sužeisti ir užmuszti isz abiejų pusių. Priežastis susirēmimo gerai n'iszaizskinta.

§ General-gubernatorius in Vilnių da nepaskirtas. „Graždanin“, „Rus“ ir keli kiti maskoliszki laikraszcziai kalbina rėdą, kad tą vietą suvis panai-kintu. Tėvynė pernai jau apie tai minė.

§ Liepojuje, Kurszėj, lietuvių ėsą in 10,000. Bažnyčioj gieda ir pa-mokslus sako kunigai lietuviszkai (Rytas).

§ „Nauja Liet. Ceitunga“ N. 29 pranesza apie naują laikrasztį, kuris iszeina Lietuvoj, slaptoj spaustuvėj, po vardu „Baltasis Arelys“. Pir-mame num. talpinąs dalį Lietuvos Istorijos.

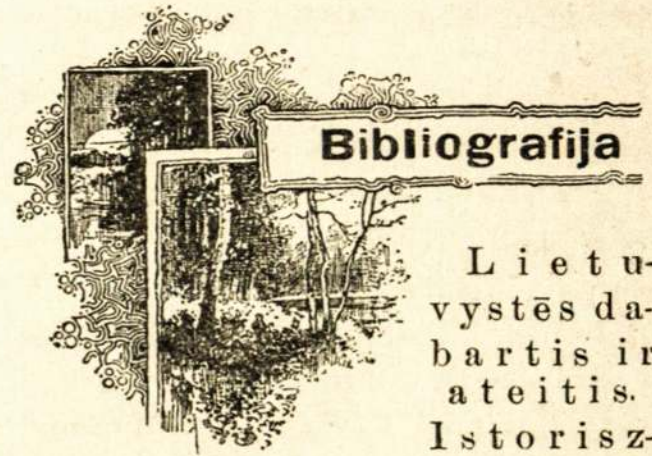
Aiszkesnių žinių apie tai nēr. Bal-tas arelis yra tai lenkų gerbas.

§ Girdėt, kad besirengiant masko-lių rėdai paimti in savo rankas par-davinėjimą degtinės, žydai isz Lietu-vos buriais kraustosi svetur, ypatin-gai in Ameriką.

§ In miesto rodą Kauno gyvento-jai szimet n'iszrinko nē vieno Masko-liaus. Darė tai, kaip sako Koven. Gub. Viedomosti, susikalbėję. Mas-koliai bijosi, kad tas pat neatsitiktų ir Vilniui. Gal nors syk mus žmo-nės pradės susiprasti?

§ Lenkai nenori, idant maskolių valdžia gražiutu lietuviams spaudą, — raszo nekokis T L. in Vienybę isz Peterburgo.

§ Nauja Liet. Ceitunga raszo, kad gabenanczius per Prusų rubežių lie-tuviszkas knigas gaudysę nevien maskolių, bet ir prusų parubežiniai sargai. Kas žin, ar tai teisybė?

Bibliografija

L i e t u -
v y s t ė s d a -
b a r t i s i r
a t e i t i s .

I s t o r i s z -

k a i s o c i j a l i s z k a s p i e s z i -
n y s D - r o J o n o S z l i u p o .
S c r a n t o n , P a . S p a u d i n -
t a s p a u s t u v ė j e „ K a r d o . “
B a l t i m o r e , M d . 1897 m .
83 p u s l . D a r b a s t a s a i p i r m i a u s t a l -
p i n o s i „ K a r d e “ , d a b a r g i l i k o s i k n i -
g u t ė j a t s p a u d i n t a s s k y r i u i . S u r i n k -
t a c z i a g a n a d a u g a k y v ų ž i n i ų i r v e i -
k a l ė l i s g a l ė t u b u t i s z t i k r o n a u d i n g a s ,
j e i g u a u t o r i u s n o r s a n t k i e k b u t u a p -
s i s a u g o j ė s n o g n e k e n t i m o k u n i g i j o s ,
k u r i a ų c z i a g a n a k a l t i n a n e t i k u ž t a ,
k a k ų k u n i g a i k u r n o r s p a d a r ė , b e t i r
u ž t a , k o n e p a d a r ė , i r t a i n e t i k k a l t i -
n a , b e t t i e s i o g k o l i o j a . T o k i u b u -
d u p a t s a u t o r i u s m a ž i n a s v a r b u m a ų
s a v o a r g u m e n t ų .

Lenkiszkas laikrasztis „Z g o d a“
patalpino straipsnį p. Tirineiczio, po
vardu „Litwini i polacy“. Raszėjas
nupeikia lietuviszkus laikraszczius

už jų neprilankumą lenkytei ir už ardymą unijos lietuvių su lenkais. Sako raszėjas, kad pavojingas lietuviams atsiskyrimas nuo lenkų, kadangi jie netur nē apszviestų vadovų, nē mokslainių, nē laikraszečių su programais; kalba lietuvių ēsan ti paskirstyta in daugelį dialektų ir tankiai atsitinka, kad parapijonys vienos parapijos negal susikalbēti su parapijonais kitos. Ant iszgelbėjimo nuo prapulties lietuvių, p. Tiriueitis ragina lenkiszka Związka prie savò organo paskirti du redaktoriu: vieną lenką, kitą gi lietuvi, o tąsyk jau, turbūt, lietuviams netruktu laikraszečio su placziu programu, kadangi lenkiszkas redaktorius valdytu lietuviszkąjį.

Pradējēs iszeidinēti Chicagoy naujas lietuviszkas laikrasztis, po vardu „Amerikos lietuvis,“ jau užmigo. Isleistojai įstengē iszleisti vos tris numerius ir užmigdino ir tokiu budu bereikalo tik padidino žmonių nepasitikėjimą naujiems laikraszečiams.

Detroitė, p. Mockus iszleido naują lietuviszkai lenkiszka magijos laikrasztį po vardu „Lampa“ ir žada jį iszleisdinēti kas menuo. Mums reikia apszviecziančių žmonių protą laikraszečių, o ne magiszku.

Kristijono Donelaicio Rasztai, iszleista kasztais kn. A. Burbos ir A. Miluko, spaustuvėj Garso Amer. Lietuvių. Patilpo sziamė iszleidime visos mūsų garsiausiojo dainiaus poezijos: Metų laikai ir pasakos, kurios likosi perspaudytos pagal iszdavimą Szleicherio, atmetus ilga prakalbą ir nereikalingą lietuviams lietuviszkai vokiszka rusiszka žodyną, per ką iszdavimas pasidarē daug pigesnis, nei kad iszdavimas Szleicherio. Iszdavimo Donelaicio rasztų seniai jau lietuviai laukē ir neabejojame, kad szis iszdavimas smarkiai terp Amerikos ir Europos lietuvių platysies.

Aritmetika. Paraszė Skaczkauckas. Chicago, Ill. Kasztu ir spaustuvėj „Lietuvos“, 924 33rd. str. 1897 m. Iki sziol lietuviszkoj kalboj jokios Aritmetikos mes neturējome; iszduota Tilžej rods buvo placziaus ir aiskiaus, suprantancziai apdirbta, bet ji nebuvo pilna, apēme tik pradžia Aritmetikos. Dabar iszleista Chicagoy apdirbta trumpai, kaip kur net per trumpai, bet apima visą Aritmetiką. Telpa czion ne tik pamokini- mai apie czielus skaitlius ir apie trupinimą, bet teiposgi prilyginimai, proporcijos ir jų pritaikymai.

Vardan Teisybes.

Pereitų metų Seimas S. L. A. isztarė (pagal amerikiečių būdą) papeikimą Prūsų laikraszečiui Varpui už talpinimą neteisingų, žeminančių Susiv. straipsnių. Varpas isz to juokiasi.

Patys inteligentai jau keletą kartų pabarė Varpą per laiszkus už jo neatsakantį turinį. Varpas tuos savo draugų užtėmijimus kritikuoja ir .. vėl juokiasi – lygiai lyg mažas vaikas, kad jį kas bara, mokina, persergi ar gražumu praszo, idant pasitaisytu, vis juokiasi.

Ne mus, teisybė, dalykas, bet del „labo lietuvystės“ turime Varpui jo klaidas užtėmyti.

Pirmiausiai, tegul Varpas pasako, kodėl jis rupinasi daugiau apie Amerikos lietnvius, ne kaip apie lietuvius Europos?

Paskutiniame, padėkim, numerij (No 3.) isz 8 lapų Varpo intalpos, 3 (pilnai ir aiskiai – trys lapai) paszvesti reikalams, darbams ir užmanymams lietuvių Amerikoje. Bet susimildami, mes ant 100,000 ypatų turime 7 ar 8 laikraszečius, patys apie savę apsirupinsime, Varpas iszleidamas 8 lapus in du mėnesiu galėtu, man rodos, rasti gana atsakanczios medegos ir namiej, tarpe 3 milijonų varginamų ir kankinamų lietuvių.

Verskim Varpą toliaus. Kas yra likusiuose 5 lapuose? -- Narimantas D. L. K; drama lenkiszka paraszta

T. Vroblevskienės – veikalas ne kleiszkas ir praktiszkos vertės del mus szendie neturintis. Ant scenos del mūsų publikos da netinka. Kamgi tada jį reikėjo spaudyti?

– „Žvirbliai“ graži apysaka, lenkiszka paraszta Digasinskio, tiktu greicziaus in „Tygodnik Powieści“, o ne in Varpą, vienutėlį Lietuvos tautiszka laikr., kurs in du mėnesiu iszduoda net 8 mažus lapelius.

Tai matot, -- lietuviai deda ant Varpo aukas, nekurie gana didelias (žiurėk No 2 – aukos materialiszkos); kiti Varpą gabena slapta per rubežių, kiti slapta skaito, o sugauti buna skaudžiai baudžiami (žiurėk Amer. liet. laikr. apie kratas -- aukos moraliszkos). Ir už ką? -- už „žvirblius,“ už apysakas verstas isz lenkiszkos ir rusiszkos kalbos. Tai yra krimen isz pusės Varpo.

No 3 Varpo nekokis S. vėl užpuola ant Varpo už aną nelaimingą programą. Varpas klausia p. S.: „kodėl – girdi – neatreipte mus ant (tikro) kelio,“ kodėl neparodote mums, kokio programo mes turime prisilaikyti?

Tegul Varpas paklauso geros rodos. Tegul prie antgalvio, vietoj „literaturos, politikos ir mokslo dvm. laikrasztis,“ padeda: „tautiszka – mokslishkas dvm. laikr.“ Isz literaturos, jei atsirastu kas gero, kaip antai „Virszinikai“ arba ir „Narimantas,“

tegul išleidžia atskyrose knigutėse. In politiką Varpui kizties suvis ne pritinka ir nenaudinga. Korespondencijas, kaip antai iš Seinų, tegul sutrumpina, o tokių, kaip Gramozdo, suvisai nepriima. Peržvalgoj rasztų tegul suraszo kritiką, arba nors trumpą peržvalgą, visų rasztų, o ne vienos kokios knigutės. Tegul mažiaus užsiima lietuviais Amerikos — o daugiausiai raszo apie padėjimą Europos lietuvių: tautiszka, intelektualiszka, ekonomiszka; tegul notuoja

visus maskolių kas link mus spastus ir „parodo, kuom gyvena ir gal gyventi lietuvių tautą“ dvimėnesinis laikrasztis medegos ir czion turės in valią.

Tegul Varpas talpina tik tokius straipsnius, kaip „Burai, Guogai, Vagiai,“ „Liuberiszka kalba,“ „Statistiskas tyrinėjimas Did. Lietuvos,“ „Mardva“, — tada matys, kaip inteligentams nereikės išleidžiant Varpą stenėti

Inteligentas

At-izsaukimas in lietuvius.

No 4 Tėvynės raszėme, jog Susiv. L. A. neatbutinči turi insitaisyti knigyna.

Taigi atsiliepiame dabar in visus brolius lietuvius, jei kas turite ką vertesnio, kaip tai: lietuviszką kningą išzėjusią priesz 1863 metus, ar kokį rankraszti, ar seną lietuviszką pinigą ar kokį akyvesnį senoviszka daigtą; praszome dovanoti tai del Susivienijimo lietuviszkai tautiszko kningyno.

Izduotojų naujai išleidžiamų knigų praszome, kad po vieną exempliorių anų teipgi del Susivien. kningyno paskirtu, už ką mes kningos recenzi-

ją, kaipo apgarsinimą, indėsime in bibliografiją.

Laikraszczių izdavėjus užkvecziame prisiųsti in tautiszka kningyną po vieną exempliorių visų praėjusių metų savo izduotų laikraszczių.

Gantos del kningyno aukos bus garsinamos „Susiv.“ Organe. Vardai davėjų del amžinos atminties bus inrasztyti in kningyno leistrus.

Siųskite aukas ant vardo „Susiv. L. A.“ kningiaus, Kun. A. Burbos.

Su guodone del lietuvių
Centr. Susiv. Komitetas.

Stovis kasos.

Geg. 5	Detroit. M.	1,50	Izsmokėta.	
„	„	„	„	„
„	„	„	„	„
Geg. 9	Wilkes Barre	23,40	Už Tėvynės NN 1—6 paczta	11,25
„	„	„	Garso spaustuvei už spaudą	
„	„	„	N 5 ir 6	86,50
Geg. 11	Chicago.	11,00	Harper Ill. syndicate už pa-	
„	„	„	veikslėlius	19,45
„	„	„	Už antgalvius Damond Peets	7,17
„	„	„	Wilsonui už N 1 paveikslus	4,50
Geg. 13	Baltimore	15,50		
Geg. 18	Minersville	2,00		
Geg. 28	Plymouth	16,00		
Geg. 31	Wilkes Barre	1,95		
		<u>105,55</u>		
	Perneszta suma	3112,76	Kasoje buvo	3218,31
		\$ 3218,31	Kasoje lieka	3089,44

Skaitlius sanarių.

Kuopos ar Dr. N	Senų Sanarių	Naujų nog 1897	Suspen- duotų.	Kuopos ar Dr. N	Senų Sanarių	Naujų nog 1897	Suspen- duotų.
1	—	—	—	35	23	2	—
2	60	6	4	36	6	6	—
3	30	6	—	37	5	—	—
4	35	2	6	38	32	5	8
5	5	—	—	39	14	—	—
6	55	2	7	40	10	1	5
7	35	10	10	41	9	1	—
8	—	—	—	42	3	2	—
9	73	6	—	43	70	6	3
10	34	4	6	44	—	3	7
11	38	2	2	45	17	—	1
12	37	1	6	46	17	—	—
13	33	16	7	47	—	—	—
14	33	2	7	48	12	2	—
15	12	3	11	49	—	5	—
16	10	—	2	50	10	5	—
17	38	—	12	51	11	1	8
18	6	2	—	52	14	1	6
19	14	3	—	53	13	—	—
20	52	8	—	54	—	—	—
21	23	3	2	55	—	—	—
22	7	5	—	56	3	1	—
23	8	—	—	57	4	—	—
24	—	—	—	58	4	5	—
27	—	—	—	59	—	3	—
28	22	2	—	—	—	—	—
29	3	—	—	—	—	—	—
30	18	2	3	—	1049	147	134
31	44	5	6	—	147	—	—
32	27	4	5	—	—	—	—
33	17	16	—	—	—	—	—
34	—	4	—	—	1196	—	—

Naujai prisirasze.

M t Pleasant, Pa:
1 Vlad. Petravyczia.
Aug. Morkelis,

3 Juoz. Zipkus.
Sus. Sekr.
J. Kazakevyczia.

APGAR SINIMAI.

⇒ P A S ⇐

J. Miliaucka

308 W. Centre street. Mahanoy City, Pa.

galima pirkti kuopigiausiai laivakortes geriausių szipų važiuot. Prieg-
tam leidžia piningus tiesiog in Lietuvą, Rusiją, Lenkiją ir visas kitas
Europos szalis. Teipgi laikau saliuną, kur kiekviens Lietuvis gaus
gerą priėmimą ir rodą.

Susivienijimas turi del pardavimo sekancias knygas:

Krazių skerdyne, 77 puslapiai. Kalba apie tai, kaip maskoliai – kazokai iszpjovė aną met Krazių bažnycioj katalikus lietuvius, užtat, kad nenorėjo duot sugriauti savo bažnyczios. Kiekvienas gauna dykai, tik turi prisiust už persiuntimą 5 c.

Padėjimas lietuvių tautos rusų vieszpatystėje. Knyga, kuri buvo siusta pernai pas carą. Rusiczkoj kalboj.

Prekė \$ 1,00

Budas senoves lietuviu ir zemaicziu.

Paraszyta S. Daukanto 50 c.

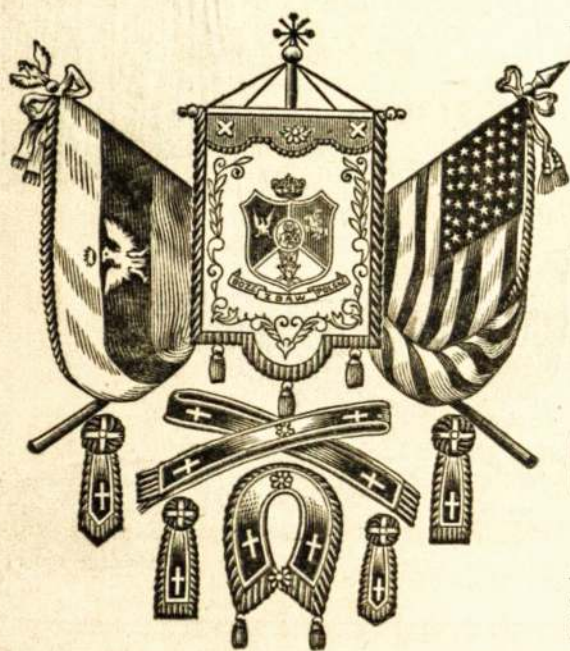
Istorija Europos 15 c.

Norint gauti tas knygas reikia kreiptis pas Susivienijimo knygiu kun. A. Burbą.

Jo adresas:

Rev. A. Burba

Plymouth, Luz. Co. Pa.

UŽ SAŽINISZKA IR PUIKU ISZDARBI, ANT PARODOS PO VARDU.

„Koscziuszkos“
Apturejau Sidabrini Medalika.

W. SLOMINSKA,

679 Milwanke Ave. CHICAGO, ILL.

Paduodu dėl žinios guodotinos kunigi-
jos ir visų Lietuviszku draugyscziu, kad
mano krautuvėje randasi szie daigtai:

Veliavos, Fuostos, Kvietkos, Zenklai ant krutines, Lazdos del Marszalku ir tt.

Parduodu ko pigiau.

Apsteliuotus daigtus padarau isz geriausios medegos ir puikiai, nes per 26 metus praktikos gana tame iszsilavinau.

Garsas! Garsas! Garsas!

Geriausias ir pigiausias lietuviszkas laikrasztis
Garsas Amerikos Lietuvių.

Talpina naujausias žinias isz viso svieto, isz Lietuvos ir isz Amerikos apie darbus ir visokius atsitikimus. Jame prisiskaitysi visokių puikių istorijų.

Garsas iszeina Shenadorij kas subata, o ant metų kasztuoja tik \$1,20 c.

Kas nematė Garso, tam porą numerių siuncziamė už dyką.

Garso drukarnis turi geriausias mazines ir pigiausiai už tat atlieka visokius drukoriszkus, darbus, spaudina tikietus, gramatas į Lietuvą, užpraszimus ant veselių, draugysczių konstitucijas ir tt.

Garso redakcijoje pigiausiai gausi nusipirkti visokių knygų. Susivienyjimo sąnariams GARSAS viską pigiaus padaro.

Garso spaustuvėje spaudinama ir „Tėvyne“.

Adresas toks:

*Garsas Publishing Co.
Shenandoah, Pa.*

Kiekvienai szejmynai iszpuola iszsiraszyti nedėlinį „Ryta“
aiszkiausį ir pigiausį Amerikoje lietuviszką laikrasztį. Ant metų
tiktai 1 doleris. Raszykite ir pinigų siųskite:

**Rytas dolerio
Vertas**

Rev. J. Žebrius John str.
Waterbury, Conn.